

የሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት

ሐ ረ ር ነ ጋ ሪ ጋ ዜ ጣ

H A R A R N E G A R I G A Z E T A

OF THE HARARI PEOPLE NATIONAL REGIONAL STATE

10ኛ ዓመት ቁጥር 8
10th year No.8

ሐረር መጋቢት 2 ቀን 1998
Harar march 11, 2006

ዎንዶ ሞጋ ብር 4.00
unit price Br 4:00

የሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት
ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

የፖስታ ሣጥን ቁጥር
272
p.o.Box - 272

ጠቃሚ
ደንብ ቁጥር 12/ 1998 ዓ.ም
ለሕዝብ ጥቅም ሲባል በሚሰቀቅበት መረት ላይ ለሰፈረ ንብረት ካህ ለመክፈል የወጣ የሐረሪ ሕ/ክ/ም/ቤት ደንብ.....78 **295**

ደንብ ቁጥር 12/1998

ለሕዝብ ጥቅም ሲባል በሚሰቀቅበት መረት ላይ ለሰፈረ ንብረት ካህ ለመክፈል የወጣ የሐረሪ ሕ/ክ/ም/ቤት ደንብ

የሐረሪ ሕዝብ ክልል ምክር ቤት በተሻሻለው የክልሉ ሕገ መንግስት አንቀጽ 51(2)(ተ) እና ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመረት ደዞታ የሚሰቀቅበትንና ለንብረት ካህ የሚከፈልበትን ሁኔታ ለመወሰን በወጣው የፌደራል ነጋሪት ጋዜጣ አዋጅ ቁጥር 455/1997 አንቀጽ 14/2 በተሰጠው ስልጣን መሰረት ይህን ደንብ አወጥቷል።

ክፍል አንድ ጠቅላላ

1. አጥር ርዕስ

ይህ ደንብ " ለሕዝብ ጥቅም ሲባል በሚሰቀቅበት መረት ላይ ለሰፈረ ንብረት ካህ መክፈያ ደንብ ቁጥር 12/1998" ተብሎ ሲጠቀስ ይችላል ።

2. ትርጓሜ

የታሰ አገባብ ሴላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ ደንብ ውስጥ ፡-

1. " አዋጅ " ማለት ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመረት ደዞታ የሚሰቀቅበትና ለንብረት ካህ የሚከፈልበትን

ሁኔታ ለመወሰን የወጣው የፌደራል ነጋሪት ጋዜጣ አዋጅ ቁጥር 455/97 ነው ።

2. " ኮሚቴ " ማለት የተሰያዩ ንብረቶችን ለመተመን በአዋጅና በዚህ ደንብ መሰረት የተቋቋመ አካል ነው ።
3. " ሰብል " ማለት በአንድ የአዝመራ ወቅት የሚዘራ ወይም የሚተክልና የሚሰበሰብ ማናቸውም እልቆት ነው ።
4. " ቀመር " ማለት በአዋጅ እና በዚህ ደንብ መሰረት ለሚነሱ የተሰያዩ ንብረቶች የሚከፈል ካህ የማሰላት ዜዳ ነው ።
5. " ቤት " ማለት በከተማ ወይም በገጠር መረት ላይ ወይም ዉስጥ ለመኖሪያ፣ ለማምረቻ፣ ለንግድ፣ ለማህበራዊ ወይም ለሌላ አገልግሎት በመሰራት ላይ ያለ ወይም ተሰርቶ የተጠናቀቀ ማንኛውም ግንባታ ነው ።
6. " ቋሚ ተክል " ማለት በየጊዜው ወይም ለዓመታት ምርት የሚሰጥ ተክል ነው ።

- 7. "ካሣ ማለት የመራት ይዘታዉን እንዲሰቅ ለሚወሰንበት ባለይዘታ በመራቱ ላይ ሰሰረረው ንብረት በዓይነት ወይም በገንዘብ ወይም በሁለቱም የሚከፈል ክፍያ ነው ።
- 8. " የሊዝ አዋጅ " ማለት የከተማ ቦታን በሊዝ ስለመያዝ የወጣው የፈደራል ነጋሪት ጋዜጣ አዋጅ ቁጥር 272/92 ወይም የክልሉ የሊዝ ደንብ ነው ።
- 9. "የመራት ባለይዘታ" ማለት እንዲሰቅ በሚወሰነው መራት ላይ ሕጋዊ የባለይዘታነት መብት ያለው ሆኖ በመራቱ ላይ ንብረት ያፈራ ገለሰብ፣ የመንገስት ወይም የገል ደርጅት ወይም በህግ የሰጠውን መብት የተሰጠው ማንኛውም አካል ነው ።
- 10. "የከተማ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤት " ማለት በህግ ወይም በሚመሰከተው መንገስታዊ አካል ወክልና የሐረር ከተማን የማስተዳደር ስልጣንና ተገባር የተሰጠው አካል ነው ።
- 11. " የሕዝብ ጥቅም " ማለት በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ ሕዝቦች በመራት ላይ ያሳቸዉን ተጠቃሚነት ለማረጋገጥና ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማትን በቀጣይነት ለማገልበት አግባብ ያለው አካል በከተማ መዋቅራዊ ነጻን ወይም በልማት እቅድ መሰረት ስሕዝብ ጥቅም ብሎ የሚወሰነው ነው ።
- 12. "የአገልግሎት መስመር " ማለት ስሕዝብ ጥቅም ሲባል እንዲሰቅ የሚፈለገ መራት ላይ ወይም ዉስጥ ቀደም ሲል የተዘረጋ የዉሃ፣የፍላጎት፣የኢሌክትሪክ ወይም የስልክ መስመር ነው ።
- 13..."አስፈጻሚ መስሪያ ቤት " ማለት በራሱ ሃይል ወይም በስራተቋራጭ አማካኝነት የልማት ስራዎችን የሚያካሂድ ወይም እንዲካሂድ የሚያደርግ የመንገስት መስሪያ ቤት ወይም የልማት ደርጅት ነው ።

ክፍል ሁለት

የመራት ይዘታን ስለማስሰቅ

3. መራት የማስሰቅ ስልጣን

- 1. የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ / ስሕዝብ ጥቅም ሲባል በመንገስት አካላት ፣ በገል ባለሀብቶች፣በሕብረት ሥራ ማህበራት ወይም በሌሎች አካላት የተሻለ ልማት ሲካሄድበት ይገባል ብሎ ያመነበትን ወይም አግባብ ባለው የክልሉ የበላይ አካል ሰዚሁ ዓላማ እንዲዉል የወሰነውን የገጠር ወይም የከተማ መራት በቅድሚያ በአዋጅ መሰረት ካሣ እንዲከፈል በማድረግ የማስሰቅ ስልጣን አለው።
- 2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ ድንጋጌ ቢኖርም በሊዝ አዋጅና ደንብ መሰረት የገባውን ዉል ባለማክበሩ ወይም መራቱ መንገስት ለሚያካሂደው ልማት ስራ አስፈላጊ ሆኖ ካልተገኘ በቀር መራት በሊዝ የተከራየ ሰዉ የሊዝ ዘመት ከማሰቁ በፊት መራቱ አይወሰድበትም ።

4. መራት የማስሰቅ ትዕዛዝን ስለማሳወቅ

- 1. የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ / በዚህ ደንብ አንቀጽ 3/1/ መሰረት መራት እንዲሰቅ ሲወሰን መራቱ የሚሰቅበትን ጊዜ በመጥቀስና የካሣዉንም ገምት

በመገለጽ የማስሰቅ ትዕዛዝ ለባለይዘታዉ በጽሁፍ ይሰጣል ።

- 2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት የሚሰጠው የቅድሚያ ማስጠንቀቂያ ጊዜ እንዳስፈላጊነቱ የሚወሰን ሲሆን በማንኛውም ሁኔታ ከ90 ቀን ያነሰ ሊሆን አይችልም ።
- 3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት ማስጠንቀቂያ የደረሰው ባለይዘታ ካሣ ከተከፈለው ቀን ወይም ካሣዉን ለመቀበል ፍቃደኛ ካልሆነ ደገሞ ካሣዉ በከተማዉ አስተዳደር /በማዘጋጃ ቤቱ/ ስም ዘገ የባንክ ሂሳብ ከተቀመጠበት ቀን ጀምሮ በ90 ቀናት ዉስጥ መራቱን ለከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ/ ማስረከብ አለበት ።
- 4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /3/ ድንጋጌ ቢኖርም በሚሰቀው መራት ላይ ሰብል፣ ቋሚ ተክል ወይም ሌላ ንብረት ከሲስ ባለይዘታዉ የማስሰቅ ትዕዛዝ በደረሰው በ30 ቀን ዉስጥ መራቱን ለከተማዉ አስተዳደር /ለማዘጋጃ ቤቱ / ማስረከብ አለበት ።
- 5. የማስሰቅ ትዕዛዝ የደረሰው የመራት ባለይዘታ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /3/ ወይም /4/ በተጠቀሰው ጊዜ ዉስጥ መራቱን ለማስረከብ ፍቃደኛ ካልሆነ የከተማዉ አስተዳደር / ማዘጋጃ ቤቱ/ መራቱን ለመረከብ የገሊስ ኃይል መጠቀም ይችላል ።

5. የአገልግሎት መስመሮች ስለሚነሱበት ሥርዓት

- 1. የፈደራል ወይም የክልሉ መንገስታዊ መስሪያ ቤት ወይም የልማት ደርጅት ንብረት የሆነ የአገልግሎት መስመር ያረፈበት መራት የሚሰቅ ሆኖ ሲገኝ መራቱን የሚፈልገው አካል መስመሩ የሚገኝበትን ትክክለኛ ስፍራ በማመልከት ባለቤት ለሆነው አካል መስመሩ እንዲነሳ ጥያቄዉን በጽሁፍ ያቀርባል።
- 2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት ጥያቄ የደረሰው አካል የሚነሳውን ንብረት ለመተካት የሚያስፈልገውን ተገቢ ካሣ በመተመን ዘርዘሩን ጥያቄ በደረሰው በ30 ቀናት ዉስጥ ሰጠዎቂው ይልካል ።
- 3. የአገልግሎት መስመሩ እንዲነሳበት የጠየቀው አካል በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /2/ መሰረት ገምቱ በደረሰው በ30 ቀናት ዉስጥ የንብረቱን ገምት ሰባሳ ንብረቱ ይከፍላል ። ባለንብረቱ ክፍያ በተፈጸመበት በ60 ቀናት ዉስጥ ካሣ የተከፈለበትን የአገልግሎት መስመር አጠናቆ በማንሳት መራቱን ይሰቃል ።

ክፍል ሦስት

የካሣ አወሳሰን

6. የካሣ መሰረትና መጠን

- 1. የመራት ይዘታዉን እንዲሰቅ የሚደረግ ባለይዘታ በመራቱ ላይ ለሚገኘው ንብረት እንዲሁም በመራቱ ላይ ሳይረገው ቋሚ ማሻሻያ ካሣ ይከፈላል።

- 2. በሚሰቀቀው የመሬት ይዞታ ላይ ሰሚገኝ ንብረት የሚከፈል ካሣ ንብረቱን በአሰበት ሁኔታ ለመተካት የሚያስችል ይሆናል ።
- 3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /2/ የተጠቀሰው ካሣ የሚከፈለው ለከተማ ነዋሪ በሚሆንበት ጊዜ በማንኛውም ሁኔታ ክልሉ ባወጣው ስታንዳርድ መሰረት አንድ ክፍል የቀጠባ ቤት ሲያሰራ ከሚችል ያነሰ መሆን የለበትም ።
- 4. በመሬት ላይ ለተደረገ ቋሚ ማሻሻያ የሚከፈል ካሣ በመሬቱ ላይ የዋሰውን ገንዘብና የጉልበት ዋጋ የሚተካ ይሆናል ።
- 5. ከሚገኝበት መሬት ወደሌላ መሬት በማዛወር እንደገና ሲተክልና እንደነበረ ስገልግሎት ለመስጠት ሰሚችል ንብረት ንብረቱን የማንሻ፣ የማጓጓዣና መልሶ የመትከያ ወጪ የሚሸፍን ካሣ ይከፈላል ።

7. ስለመፈናቀያ ካሣ

- 1. የመሬት ይዞታውን በቋሚነት እንዲሰቅ የሚደረግ የገጠር መሬት ባለይዞታ መሬቱን እንዲሰቅ ከመደረጉ በፊት ከነበረት ስምስት ዓመታት ያገኘው አማካይ ዓመታዊ ገቢ በ10 ተባዝቶ በዚህ ደንብ አንቀጽ 6 ከሚከፈለው ካሣ በተጨማሪ የመፈናቀያ ካሣ ይከፈላል ። እንዲሁም ከሚሰቀቀው መሬት ላይ ለአንድ ቤተሰብ መኖሪያ የቤት መስሪያ ቦታ እንዲያገኝ ይደረጋል ።
- 2. የመሬት ይዞታው ለተወሰነ ጊዜ እንዲሰቀቅ ሰሚደረግ የገጠር መሬት ባለይዞታ ወይም ሰው መሬት ባለይዞታዎች መሬቱን እንዲሰቁ ከመደረጉ በፊት በነበረት ስምስት አመታት ያገኙትን አማካይ ዓመታዊ ገቢ መሬቱ አስከሚመለስ ደረሰ ባለው ጊዜ ታስቦ በዚህ ደንብ አንቀጽ 6 መሰረት ከሚከፈለው ካሣ በተጨማሪ የመፈናቀያ ካሣ ይከፈላቸዋል ። ሆኖም ይህ ክፍያ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት ከሚከፈለው ካሣ መብሰጥ የለበትም ።
- 3. ተመጣጣኝ ገቢ የሚያስገኝና በቀላሉ ሊታረሰና ምርት ሊያስገኝ የሚችል ተተኪ መሬት ለባለይዞታው የተገኘበት መሆኑን አግባብ ያለው አካል ሲያረጋግጥ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ እና/2/ የተጠቀሰውን ክፍያ ባለይዞታው መሬቱን እንዲሰቅ ከመደረጉ በፊት በነበረት ስምስት ዓመታት ያገኘው አማካይ ዓመታዊ ገቢውን የሚያህል ብቻ ይሆናል ።
- 4. በአዋጁና በዚህ ደንብ መሰረት የመሬት ይዞታውን እንዲሰቅ ለተደረገ የከተማ ነዋሪ ለንብረቱ ከሚከፈለው ካሣ በተጨማሪ፡-
 - ሀ/ በመጠኑ በከተማው አስተዳደር /በማዘጋጃ ቤቱ/ የሚወሰን የመኖሪያ ቤት መስሪያ ምትክ የከተማ መሬት ይሰጠዋል ፤
 - ለ/ የፈረሰው የመኖሪያ ቤት የአንድ ዓመት ኪራይ ተሰጥቶ የመፈናቀያ ካሣ ይከፈላል ወይም የከተማው አስተዳደር /የማዘጋጃ ቤቱ / ንብረት የሆነ ተመጣጣኝ ቤት ለአንድ ዓመት ያስኪራይ እንዲኖርበት ይሰጠዋል ።
- 5. የፈረሰውን ቤት የመስሪያ ቤት ከሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ

አንቀጽ /4/ የተደነገገው በተመሳሳይ ሁኔታ ተፈጻሚ ይሆናል ።

6. በሊዝ የተሰጠን መሬት የሊዝ ዘመኑ ከማለቁ በፊት እንዲሰቀቅ ማደረግ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ በዚህ ደንብ አንቀጽ 6 እና በዚህ አንቀጽ መሰረት ሰሚከፈለው ካሣ በተጨማሪ የሊዝ የባለይዞታው ሰቀረው የሊዝ ዘመን የሚጠቀምበት ተመጣጣኝ ምትክ መሬት ይሰጠዋል። በምትክነት የሚሰጠው መሬት ኪራይ ከተሰቀቀው መሬት ኪራይ ያነሰ ከሆነም መሬቱን ረዘም ላለ ጊዜ እንዲጠቀምበት በማደረግ ይካካሰታል ። ወይም ባለ ይዞታው መሬቱን መረከብ ከፈለገ ከቀረው የሊዝ ዘመን ኪራይ ተሰጥቶ እንዲመለስበት ይደረጋል ።

ክፍል አራት
ስለ ገምትና ካሣ አከፋፈል

- 8. **ቤት ስለመገመትና ካሣ አከፋፈል**
 - 1. የቤት ካሣ የሚሰላው በየወሰሱ ያሉትን ክፍሎች ብዛትና ስፋት እንዲሁም ቤቱ የተሰራባቸውን ሰዎች መነሻ በማደረግ ተመጣጣኝ ደረጃ ያለው ቤት ለመስራት የሚያስፈልገውን የካራ ሚትር ነጠላ ዋጋ በማወጣት ይሆናል ።
 - 2. ቤቱ የሚፈረሰው በከፊል ሲሆንና የማይፈረሰው የቤቱ አካል ቤቱ አስቀድሞ ይሰጥ ስነበረው አገልግሎት ብቁ ያለመሆኑ በኮሚቴው ሲታመን የቤቱ ሙሉ ካሣ ይከፈላል ። ሆኖም ባለቤቱ ባልፈረሰው የቤቱ አካል ለመጠቀም ከመረጠ ካሣ የሚከፈለው ለፈረሰው የቤቱ አካል ብቻ ነው ።
 - 3. ቤቱ በመነሳቱ ምክንያት ለተቋረጠው የአገልግሎት መስመር ማስቀጠያ ወጪ ለባለንብረቱ ይከፈላል።
 - 4. ከቤቱ ጋር ተያያዥነት ላላቸው የገቢ ንጣፍ ፣ ሴንቲክ ታንክና ሌሎች እስተራክቸሮች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት ተሰጥቶ ካሣ ይከፈላል።
- 9. **ስለ አጥር ካሣ**
 የአጥር ካሣ የሚሰላው ከሚነሳው አጥር ጋር በዓይነቱ ተመጣጣኝ የሆነ አጥር ለመስራት የሚያስፈልጉ ወጪዎችን መሰረት በማደረግና እንደየአገባቡ የካራ ሚትር ነጠላ ዋጋ በማወጣት ይሆናል ።
- 10. **ስለ ሰብል ካሣ**
 - 1. የሰብል ካሣ የሚሰላው እንደ ሰብሉ አይነት ሆኖ ሰብሉ ለመሰብሰብ ደርሶ ቢሆን ኖሮ ሲሰጥ የሚችሉውን ምርት መጠንና ምርቱ ሊያወጣ ይችል የነበረው የአካባቢውን የገበያ ዋጋ መሰረት በማደረግ ይሆናል ።
 - 2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ ደንጋጋ ቢኖርም ሰብሉ ለመሰብሰብና ጥቅም ላይ ለመዋል የደረሰ ከሆነ ካሣ መክፈል ሳያስፈልገው ባለንብረቱ እንዲያነሳው ይደረጋል ።
- 11. **ስለ ቋሚ ተክል ካሣ**
 የቋሚ ተክል ካሣ የሚሰላው እንደ አገባቡ ተክሉ በአንድ የምርት ዘመን የሚሰጠውን የምርት ዋጋ

በመገመትና የእያንዳንዱ ተክል የእድገት ደረጃ በመለየት የተክሉን ነጠላ ዋጋ ወይም የየካራ ሜትር ዋጋ በማወጣት ይሆናል ።

12. ስለ ዛፍ ካሣ

የዛፍ ካሣ የሚሰላው እንደየአገባቡ ዛፍ በአንድ የምርት ዘመን የሚሰጠውን የምርት ዋጋ በመገምገምና የእያንዳንዱ ዛፍ የእድገት ደረጃ በመለየት የዛፍን ነጠላ ዋጋ ወይም የካራ ሜትር ዋጋ በማወጣት ይሆናል ።

13. ስለ ፕብቅ ሣር ካሣ

1. ለክብቶች መኖሩ ለቤት ክዳን ወይም ለሌላ ሲኮኖሚያዊ ፕቅም የሚወጠው የፕብቅ ሣር /የገጠሽ መሪት/ የሚሰላው ከአካባቢው አገባብ ያለው መስሪያ ቤት በሚይዘው መረጃ መሰረት ሆኖ ይህ ከሌላ የመረተን የሣር ምርታማነት ሁኔታ በማጥናትና የሣራን የገበያ ዋጋ መሰረት በማድረግ ይሆናል ።

2. የዚህ ንዑስ አንቀጽ /1/ ድንጋጌ ቢኖርም ሣራ ስተፈ ሰገበት ፕቅም የደረሰ ከሆነ ካሣ መክፈል ሳያስፈልገው ባለንብረቱ እንዲያነሳው ይደረጋል ።

14. ስለ አገልግሎት መስመሮች ካሣ

የአገልግሎት መስመሮች ካሣ

- 1. የተገነቡ መስመሮች ለማፍረስና ለማንሳት እንዲሁም
- 2. የአገልግሎት መስመሮችን መልሶ ለመገንባት፣ ለመትከል፣ ለማዘዋወርና ለማገናኘት የሚያስፈልጉ ወጪዎችን በማካተት ይሆናል ።

15. ስለ ንብረት ማዘዋወሪያ ካሣ

የንብረት ማንሻ፣ የማዘዋወሪያ መልሶ መትከያ ወጪ፣ የባለሙያ፣ የማቴሪያልና የማንጓዣ የገበያ ዋጋ መሰረት በማድረግ ይሰላል።

16. በገጠር መሪት ላይ ስተደረገ ቋሚ ማሻሻያ የሚከፈል ካሣ የሚሰላው

ለምንጣር፣ ለመደልደል፣ ለማረሰና እርከን ለመስራት የወጡትን የመሳሪያ፣ የጉልበትና የዕቃዎች ዋጋ በማስላት ሲሆን ውሃ ለመከተርና ለማቆር፣ ለመሰና፣ ለውሃ ጉድጓዶች እንዲሁም ለሌሎች የገብርና መሰረተ ልማት ስራዎች የወጡ ወጪዎችን በመገመት ይሆናል።

17. ለማዕድን ባለፈቃድ ስለሚከፈል ካሣ

ለማዕድን ማምረት ሥራ በማዕድን ባለፈቃድ የተያዘ መሪት በአዋጁ መሰረት የሚሰቀቅ ሲሆን ሰባሰ ፍቃዱ የሚከፈለው ካሣ አገባብ ባለው የማዕድን ህግ መሰረት የሚፈጸም ይሆናል ።

ክፍል አምስት
የካሣ መጠን ስለማስላት

18. የንብረት ካሣ መጠን ስሌት

በአዋጁና በዚህ ደንብ መሰረት የሚከፈለው የንብረት ካሣ መጠን የሚሰላው በሚከተለው ቀመር ላይ ተመሰርቶ ይሆናል ።

- 1. እልቅት አዘል የመተኪያ ዋጋ የገንባታ ወጪ / በወቅቱ ዋጋ/ -የእልቅት ዋጋ
+ በተለያዩ ጊዜያት የተለያዩ የጥገና ወጪዎች /በአመታዊ የእልቅት ዋጋ ምጣኔ መሰረት በመቀነስ የሚሰላ ይሆናል/
+ የመሪት ማሻሻያ ወጪ
+ የቀሪ ዘመን የመሪት ኪራይ /ሲዶ/ተመሳሳክ ክፍያ

- 2. በቀመሩ የተካተተውን የጥገና ወጪ ለመገመት ደጋፊ መረጃ በሚኖርበት ጊዜ በአመታዊ የእልቅት ዋጋ ምጣኔ መሰረት በማቀናነስ የሚሰላ ሲሆን ደጋፊ መረጃ በማይኖርበት ጊዜ ገን ካሣ እንደሚከፈልበት ገንባታ አይነት ቀደም ሲል የተከናወኑ ክፍያዎችን አማካይ የጥገና ወጪ ገምት በመወሰድ የሚሰላ ይሆናል ።

- 3. በቦታው ላይ የሚገኝ ሰብል፣ አትክልትና ቋሚ ተክል ካሣ ክፍያ
= የቦታ ስፋት
x የሰብል ወይም የአትክልት የገበያ ዋጋ በኪሎ ገራም
x በአንድ ካራ ሜትር ስፋት ላይ የሚገኝ ምርት በኪሎ ገራም
+ በቦታው ላይ የሚገኝ የቋሚ ተክል ምርት የገበያ ዋጋ

ክፍል ስድስት
ስለ ንብረት ገማች ኮሚቴዎች

19. የኮሚቴው አባላት

በአዋጁና በዚህ ደንብ መሰረት የተቋቋመው የንብረት ገማች ኮሚቴ አባላት፡-

- 1. የሚሰቀቀው ንብረት የሚገኘው በገጠር ሲሆን ንብረቱ የሚገመተው፡-
 - ሀ. በክልሉ መስተዳድር ም/ቤት የሚሰየም አንድ ሰብሳቢና አንድ ፀሐፊ፣
 - ለ. 3 በገብርና ቢር የሚሰየሙ ተገቢው ሙያ ያሳቸው ባለሙያዎች አባል፣
 - ሐ. 1 በከተማው አስተዳደር /በማዘጋጃ ቤቱ / የሚመደብ ባለሙያ እና
 - መ. 1 ከክልሉ ገብርና ቢር የሚወከል አገባብ ያለው ጋላፊ አባል ሲሆኑ ፤
- 2. የሚሰቀቀው ንብረት የሚገኘው በከተማ ሲሆን ንብረቱ የሚገመተው ደገሞ፡-
 - ሀ. በክልሉ መስተዳድር ም/ቤት የሚሰየሙ አንድ ሰብሳቢና አንድ ፀሐፊ፣
 - ለ. በከተማው አስተዳደር /በማዘጋጃ ቤቱ/ የሚሰየሙ ተገቢው ሙያ ያሳቸው ባለሙያዎች አባል እና
 - ሐ. አንድ በከተማው አስተዳደር የሚሰየም አገባብ ያለው ባለሙያ /ጋላፊ / አባል
- 3. የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ እና /2/ የተገለጹትን እንደአስፈላጊነቱ ማሻሻል ይችላል ።
- 4. ከሚሰቀቀው መሪት የሚነሳው ንብረት የተለየ

እዉቀትና ልምድ የሚጠይቅ ንብረት ሲሆን የሚገመተዉ የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃቤት/ የሚሰይማቸዉ 5 ባለሙያዎች በሚገኙበት የተለየ ኮሚቴ ይሆናል ፤

- 5. በዚህ አንቀጽ መሰረት የሚቋቋሙት የንብረት ገማች ኮሚቴዎች ስራቸዉን የሚያከናውኑበት የአሰራር ስርዓት የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣዉ ዝርዝር መመሪያ ይወሰናል ።

20 ካሣን አስመልክቶ ስለሚቀርብ አቤቱታና ይገባኝ

- 1. በአዋጁና በዚህ ደንብ መሰረት ካሣን አስመልክቶ የሚቀርበዉን አቤቱታ በመጀመሪያ ደረጃ የሚያይ የመራት ነክ አቤቱታ ሰሚ አስተዳደራዊ አካል በዚህ ደንብ ተቋቋሟል ።
- 2. ካሣን አስመልክቶ ስለሚቀርብ አቤቱታና ይገባኝ በተመለከተ በአዋጁ መሰረት የሚፈጸም ይሆናል፤
- 3. በዚህ ደንብ መሰረት የሚቋቋሙ የከተማ አስተዳደር የመራት ነክ አቤቱታ ሰሚ አስተዳደራዊ አካል የሚቀርብለትን አቤቱታ ከመረመረ በኋላ ከ30 ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ዉስጥ ዉላኔ ይሰጣል ፤
- 4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት የሚቋቋሙ አቤቱታ ሰሚ አካል ስራዉን የሚያከናውኑበት ስርዓት በክልሉ መስተዳደር ም/ቤት በሚወጣ ዝርዝር መመሪያ ይወሰናል ።

ክፍል ሠባት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

21. የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ/ ኃላፊነት

የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ / አዋጁን እና ይህንን ደንብ በማስፈጸም ረገድ የሚከተሉትን ኃላፊነቶች ይኖራታል።

- 1. መራት እንዲሰቀ ሰተደረጉ ባለይዞታዎች በዚህ ደንብ መሰረት ተገቢዉን ካሣ የመክፈል ወይም እንዲክፈል የማድረግና አቅም በፈቀደ መጠን የመልሶ ማቋቋም ድጋፍ የማድረግ ። ዝርዝሩ በመመሪያ ይወሰናል ፤
- 2. እንዲሰቀ የሚወሰን መራት ላይ የሚገኘዉን ንብረት በሚመለከት መረጃ የመያዝ፣ የሚያዘዉ መረጃ ዝርዝርና አያያዙ ሁኔታ በመመሪያ ይወሰናል ።

22. ካሣ የማይክፈልባቸዉ ንብረቶች

በአዋጁና በአዋጁ መሰረት የሚወጡ ደንቦችና መመሪያዎች መሰረት መራቱ የሚሰቀ ስለመሆኑ የተሰጠዉ ዉላኔ ባለይዞታዉ ከደረሰ በኋላ ሰተሰራ ወይም ሰተሻሻለ ማንኛዉም ሥራ፣ ሰተዘራ ወይም ሰተተከሰ ሰብል ወይም ተክል ወይም መራት ላይ ሰተደረገ ማሻሻል ካሣ አይክፈልም ።

23. መረጃ ስለመጠየቅ

- 1. ኮሚቴዉ በአዋጁ እና በዚህ ደንብ መሰረት ንብረት ሰመተመን አስፈላጊ የሆነዉን መረጃ አገባብ ካላቸዉ የፈደራል ወይም የክልል መንግስታት አካላት ወይም ከማንኛዉም ሌላ አካል መጠየቅ ይችላል ፤
- 2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ መሰረት ጥያቄ

የቀረበለት አካል የተጠየቀዉን መረጃ ወዲያዉት ሰኮሚቴዉ መስጠት አለበት ። መረጃዎች የሌሉት ከሆነም አስመናራቸዉን በማረጋገጥ ሰኮሚቴዉ ማሳወቅ አለበት ፤

- 3. ከዚህ በላይ የተጠየቀት መረጃዎች አስመናራቸዉ ሲረጋገጥ ኮሚቴዉ የአካባቢዉን የንብረት ዋጋ በማጥናት ይገምታል ።

24. ባለንብረትነትን ስለሚረጋገጥ

በአዋጁና በአዋጁ መሰረት በወጡና በሚወጡ ደንቦችና መመሪያዎች መሰረት ካሣ የሚክፈለዉ ሰዉ የንብረቱ ባለቤት መሆኑን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል ።

25. ስለገምት ሥራዎች የሚክፈል ወጪና አበል

- 1. ንብረት ሰመገመት አስፈላጊ የሆኑ ወጪዎችንና ሰኮሚቴዉ አባላት የሚክፈል የአበል ክፍያ የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ/አገባብ ባለዉ ህገ መሰረት ይከፍላል ፤
- 2. መራቱ የሚሰቀቀዉ በአስፈጻሚ መ/ቤት ጥያቄ ከሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተጠቀሰዉ ወጪና አበል በሚመለከት አስፈጻሚ መ/ቤት ይከፍላል ፤
- 3. አስፈጻሚዉ መስሪያ ቤት የፈደራል መንግስቱ አካል በሚሆንበት ጊዜ የአበሉ መጠንና አክፋፈል በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር መመሪያ መሰረት ይፈጸማል ።

26. መመሪያ ስለማዉጣት

- 1. ለዚህ ደንብ መልካም አፈጻጸም የሚረዱ መመሪያዎችን የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት ያወጣል ፤
- 2. የከተማዉ አስተዳደር /ማዘጋጃ ቤቱ / በአዋጁ እና በዚህ ደንብ የተሰጡትን ስልጣንና ተገባራት ሰማስፈጸም ዝርዝር መመሪያ ሊያወጣ ይችላል ።

27. ደንቡ የሚጸናበት ጊዜ

ይህ ደንብ ከመጋቢት 2 ቀን 1998 ጀምሮ የጸና ይሆናል ።

ሐረር መጋቢት 2 ቀን 1998 ዓ.ም
መራድ አብዱልሃዲ
የሐረሪ ሕዝብ ክልላዊ መንግስት
ኃሪዚዳንት